

УДК 338.47

Бойко А.Б.

*кандидат економічних наук, в.о. доцента кафедри обліку й аудиту
Міжнародного університету бізнесу і права*

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ДОХОДІВ РИНКІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ ЗА 2007-2014 РОКИ

INCOME GROWTH DYNAMICS OF TELECOMS MARKET AND POSTAL MARKET FOR 2007-2014

АНОТАЦІЯ

У статті проведено огляд доходів від надання провідних послуг пошти та зв'язку за 2007–2014 роки. Зокрема, поштового, фіксованого телефонного, мобільного, доступу до мережі Інтернет та кабельного телебачення. Проаналізовано динаміку розвитку таких доходів, а саме основних тенденцій до збільшення або зменшення, визначено їх структуру, графічно розроблені окремі галузеві показники у цій сфері.

Ключові слова: ринок телекомунікацій, поштовий зв'язок, динаміка доходів, мобільний зв'язок, фіксований телефонний зв'язок, мережа Інтернет.

АННОТАЦИЯ

В статье проведен обзор доходов от предоставления ведущих услуг почты и связи за 2007–2014 годы. В частности, почтовой, фиксированной телефонной, мобильной, доступа к сети Интернет и кабельного телевидения. Проанализирована динамика развития таких доходов, а именно основных тенденций к увеличению или уменьшению, определена их структура, графически разработаны отдельные отраслевые показатели в данной сфере.

Ключевые слова: рынок телекоммуникаций, почтовая связь, динамика доходов, мобильная связь, фиксированная телефонная связь, сеть Интернет.

ANNOTATION

The article reviews profits from the delivery of basic postal and telecom services for 2007–2014. In particular, it includes postal, fixed telephone, mobile, Internet, and cable television services. The dynamics of development of such profits is analysed, namely basic tendencies to the increase or reduction. The author determines their structure, develops graphical presentation of separate branch indexes in this sphere.

Keywords: market of telecommunications, postal services, income dynamics, mobile communications, fixed telephone connection, Internet network.

Постановка проблеми. Сфера зв'язку та інформатизації є одним із пріоритетних і важливих напрямів економіки України. Вона створює інноваційну складову в соціально-економічному розвитку держави, демонструючи упродовж десятиліть стійку динаміку зростання. Сталий розвиток інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури є найважливішою передумовою для підвищення конкурентоспроможності економіки та інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство, дозволяє розширити можливості людини отримувати доступ до національних та світових інформаційних ресурсів, поліпшити умови та якість життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження динаміки розвитку телекомунікацій та поштового зв'язку в Україні не нове для економічної науки. Особливості регулювання та стратегії розвитку ринків зв'язку, тенденції

та закономірності економічних відносин відображені в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних учених: В.І. Андрианова, А.В. Соколова, В.М. Орлова та ін. [1; 2].

Проте недостатнє розроблення окремих положень даної проблеми та необхідність подальшого дослідження динаміки розвитку системи зв'язку зумовили актуальність теми даної роботи, визначили мету і завдання статті.

Мета дослідження полягає в аналізі динаміки розвитку ринків телекомунікацій та поштового зв'язку за останні роки, оцінці їх доходної частини.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному ринку телекомунікаційних послуг, де попит досяг певного насичення, основна увага операторів зв'язку спрямована на розширення переліку послуг та підвищення їх якості, для максимальної доходності бізнесу.

Таким чином, доходи від надання послуг зв'язку за 2007–2014 роки в млн грн з урахуванням ПДВ представлено у таблиці 1.

Так, за зазначений період обсяг доходів, отриманий суб'єктами господарювання усіх форм власності у галузі зв'язку, практично постійно зростає.

Структуру та динаміку доходів від послуг зв'язку за 2012–2014 роки подано у таблиці 2.

Із року в рік сфера зв'язку та інформатизації стабільно демонструє позитивне зростання доходів. Аналіз сучасного стану розвитку вітчизняної галузі зв'язку показав, що доходи юридичних осіб та їхніх відокремлених підрозділів, які здійснювали діяльність у сфері телекомунікацій і поштового зв'язку, зросли.

У структурі доходів від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку найбільшу частину становлять доходи від надання послуг місцевого зв'язку, їх обсяг, починаючи з 2008 року, щорічно зростає в середньому на 9% і на кінець 2013 року складає 6030,6 млн грн. Водночас обсяги доходів від надання послуг міжміського і міжнародного зв'язку та їх частки в загальному обсязі доходів фіксованого телефонного зв'язку, починаючи з 2009 року, постійно знижуються, зокрема, обсяг доходів від надання послуг міжміського телефонного зв'язку щорічно знижується в середньому на 17,8% і за підсумками 2013 року складає 1499,6 млн грн, а обсяг дохо-

дів від надання послуг міжнародного зв'язку – в середньому на 15,3% складає 788,7 млн грн.

Так, за 2013 рік доходи зросли порівняно з 2012 роком на 221,2 млн грн і становили майже 52,5 млрд грн, із них майже 33,9 млрд грн – доходи, отримані від населення.

Як і раніше, найбільш вагомими на ринку послуг зв'язку залишаються послуги рухомого (мобільного) зв'язку – 59,8%, фіксованого телефонного зв'язку – 16,1%, а також з передачі даних і забезпечення доступу до мережі Internet – 10,9%.

Збільшення доходів від надання послуг зв'язку відбулося переважно за рахунок зростання доходів послуг міського фіксованого телефонного зв'язку – на 710,7 млн грн, з передачі даних і забезпечення доступу до мережі Internet – на 295,6 млн грн, від послуг поштового зв'язку – на 96,1 млн грн, від передачі та

прийому теле- і радіопрограм, радіозв'язку – на 10,4 млн грн.

Разом з тим у 2013 році доходи від надання послуг фіксованої міжміської та міжнародної телефонії порівняно із 2012 роком скоротилися на 730,5 млн грн, а рухомого (мобільного) зв'язку на 148 млн грн.

Зменшилися і доходи, отримані від кур'єрської діяльності (на 19,3 млн грн), спеціального та фельд'єгерського зв'язку (на 14,5 млн грн), надання послуг проводового мовлення (на 13,1 млн грн) і телеграфного зв'язку (на 9,9 млн грн) [3; 4].

Структура доходів галузі зв'язку за 2013 рік представлена на рисунку 1, основна частина доходів – 91,8% – припадає на телекомунікаційні послуги.

Основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний,

Таблиця 1

Доходи від надання послуг пошти та зв'язку (млн грн з урахуванням ПДВ)
(млн грн з урахуванням ПДВ)

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Послуги зв'язку, усього, у тому числі:	39869,8	46106,1	46284,5	47432,7	50280,7	52271,1	52492,3	52434,0
поштового	1496,5	2104,4	2637,7	2940,9	3091,8	3274,2	3370,3	3215,8
з нього послуги міжнародної прискореної пошти «EMS»	17,1	20,8	-	-	-	-	-	-
телеграфного	56,8	52,3	56,8	46,2	38,2	38,2	28,3	23,1
телефонного міського	3607,2	3693,2	3893,5	3958,6	4179,3	4963,4	5617,9	5411,2
телефонного сільського	250,3	259,3	270,5	275,3	315,0	356,5	412,7	439,7
телефонного міжміського (включаючи міжнародний)	5863,8	5510,9	4648,5	3972,2	3481,3	3019,3	2288,3	2206,9
IP-телефонії	-	-	150,0	158,2	161,2	135,8	136,3	92,6
кур'єрської діяльності	237,6	310,3	283,9	306,9	364,3	357,6	338,3	307,4
проводового мовлення	109,6	145,7	193,2	201,6	184,8	231,9	218,8	202,1
спеціального і фельдзв'язку	94,2	120,0	112,2	128,3	131,3	143,5	129,0	141,0
передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку	1102,1	1432,4	1799,6	1918,7	2092,9	2287,4	2297,8	2158,7
з нього кабельного телебачення	740,7	1001,7	1284,0	1357,7	1466,0	1549,6	1560,3	1448,7
Центру частот нагляду	288,1	329,9	394,9	449,4	463,4	507,9	548,2	335,2
супутникового телерадіомовлення	69,9	102,5	-	-	32,5	36,4	44,8	35,4
комп'ютерного	1632,5	2415,7	3362,7	4238,5	4749,3	5401,6	5697,2	6190,4
з нього надання доступу до Інтернету	1375,7	2072,1	2865,8	3799,9	4260,0	4673,1	4908,5	5348,9
мобільного, з нього	25061,2	29629,5	28481,0	28837,9	31027,9	31553,8	31405,8	31566,3
стільникового	25028,4	29605,9	28456,4	28819,8	31009,3	31535,2	31372,7	31535,9
пейджингового	5,3	1,8	0,2	0,2	-	-		
транкінгового	21,2	21,8	20,4	14,6	13,6	12,0	12,4	12,3
супутникового	-	-	1,6	1,0	0,3	0,2	1,8	1,5
радіозв'язку розподільних систем (широкопasmовий доступ)	-	-	2,3	2,3	2,6	4,3	18,9	16,6
цифрової безпроводової телефонії	-	-	0,1	-	2,1	2,1	-	-
інші види послуг	-	-	-	-	-	-	3,4	143,6

Розраховано автором за матеріалами джерел [3; 4]

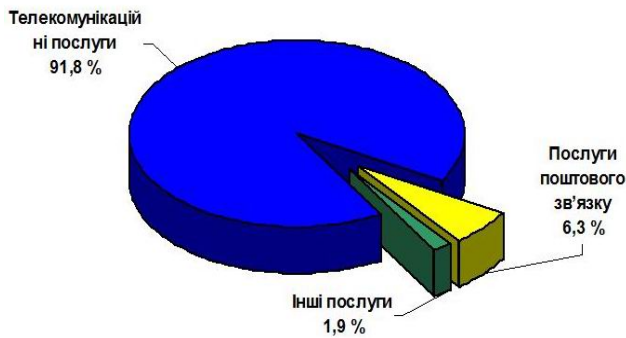

Рис. 1. Структура доходів галузі зв'язку, %, 2013 р. Розроблено автором за матеріалами джерел [3; 4]

телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками 2013 року склала 94,3% (рис. 2) [3].

Доходи від надання послуг мобільного зв'язку у 2013 році склали 31405,8 млн грн, знизившись порівняно з попереднім роком на 0,5%. Варто зазначити, що в період з 2009 по

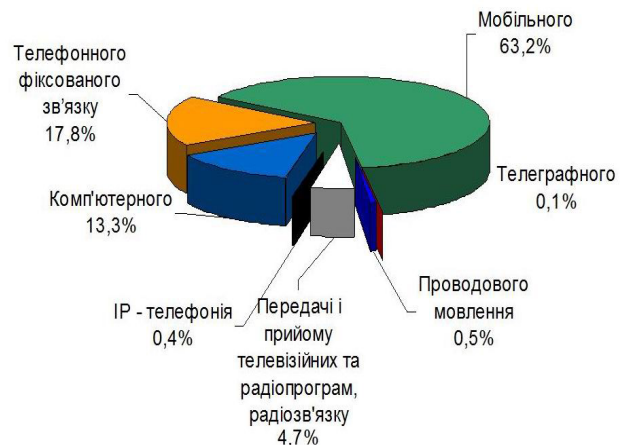

Рис. 2. Структура доходів від надання телекомунікаційних послуг, 2013 р.

Розроблено автором за матеріалами джерел [3; 4]

2012 рр. обсяги доходів зростали щорічно в середньому на 3,5%.

Особливого значення на сьогодні набуває продаж товарів через мережу Інтернет. Так,

Таблиця 2

Структура та динаміка доходів від послуг зв'язку

Види зв'язку	Доходи від послуг зв'язку (млн грн)			Питома вага доходів у загальному обсязі, %			«Δ», млн грн. 2013 р.	«Δ», млн грн. 2014 р.
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.		
Поштовий, спеціальний і фельдзв'язок, кур'єрська діяльність:	3 775,3	3 837,6	3664,2	7,2%	7,3%	7,1%	62,3	-173,4
поштовий	3 274,2	3 370,3	3215,8	6,3%	6,4%	6,1%	96,1	-154,5
спеціальний і фельдзв'язок	143,5	129,0	141,0	0,3%	0,2%	0,3%	-14,5	12,0
кур'єрська діяльність	357,6	338,3	307,4	0,7%	0,7%	0,6%	-19,3	-30,9
Телеграфний	38,2	28,3	23,1	0,1%	0,1%	0,1%	-9,9	-5,2
Фіксований телефонний	8 475,0	8 455,2	8057,8	16,2%	16,1%	15,4%	-19,8	-397,4
Місцевий телефонний	5 319,9	6 030,6	5850,9	10,1%	11,5%	11,6%	710,7	-179,7
Міжміський і міжнародний телефонний	3 155,1	2 424,6	2206,9	6,0%	4,6%	4,2%	-730,5	-217,7
Проводове мовлення	231,9	218,8	202,1	0,4%	0,4%	0,4%	-13,1	-16,7
Передача і прийом телевізійних і радіопрограм, радіозв'язок	2 287,4	2 297,8	2158,7	4,4%	4,4%	4,1%	10,4	-139,1
з нього:								
кабельне телебачення	1 549,6	1 560,3	1448,7	3,0%	3,0%	2,8%	10,7	-111,6
супутникове телебачення	36,4	44,8	35,4	0,1%	0,1%	0,1%	8,4	-9,4
Комп'ютерний	5 401,6	5 697,2	6190,4	10,3%	10,9%	11,8%	295,6	493,2
з нього:								
надання доступу до Інтернет	4 673,1	4 908,5	5348,9	8,9%	9,4%	10,2%	235,4	440,4
Рухомий (мобільний), у т.ч.	31 553,8	31 405,8	31566,3	60,4%	59,8%	60,2%	-148,0	160,5
стільниковий	31 535,2	31 372,7	31535,9	60,3%	59,8%	60,1%	-162,5	163,2
Інші	507,9	551,6	571,4	1,0%	1,0%	1,1%	43,7	19,8
Усього	52 271,1	52 492,3	52434,0	100,0%	100,0%	100,0%	221,2	-58,3

Розраховано автором за матеріалами джерел [3; 4]

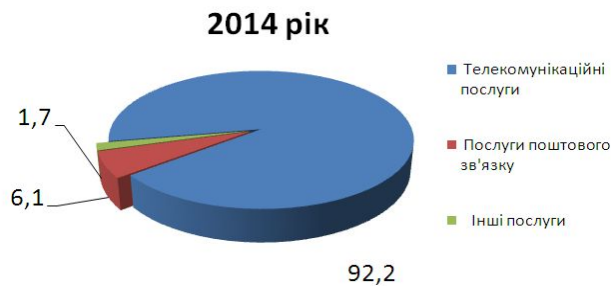

Рис. 3. Структура доходів галузі зв'язку за 2014 рік
Розроблено автором за матеріалами джерела [4]

підприємствами роздрібною торгівлі за 2013 рік обсяг такого продажу склав 1,65 млрд грн, або 0,4% від усього роздрібного товарообігу, що на 47,3% більше, ніж у 2012 році.

Найбільша частка продажу товарів через мережу Інтернет у розрізі регіонів в Україні припадає на м. Київ і становить 1,25 млрд грн, або 75,8% від загального продажу товарів через мережу Інтернет.

Доходи від реалізації послуг зв'язку за 2014 рік склали 52434,0 млн грн, що на 2,0% (або на 1051,4 млн грн) більше порівняно з аналогічним періодом 2013 року.

Зокрема, доходи від надання телекомунікаційних послуг за 2014 рік порівняно з минулим роком збільшилися на 2,5% і склали 48334,6 млн грн, що становить 92,2% від загальної кількості доходів від надання послуг зв'язку (рис. 3).

Як і в попередніх роках, передовими галузями були мобільний, телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками 2014 року склала 94,8% (рис. 4) [5]. Розроблено автором за матеріалами джерела [5]

Доходи від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку за 2014 рік склали 8057,8 млн грн, що на 0,7% менше, ніж у минулому році. Доходи від надання послуг місцевого телефонного зв'язку зменшилися на 0,2% і склали 5850,9 млн грн (табл. 3).

Доходи від послуг міжміського та міжнародного зв'язку зменшилися у порівнянні з 2013 роком на 1,9% і склали 2206,9 млн грн [6].

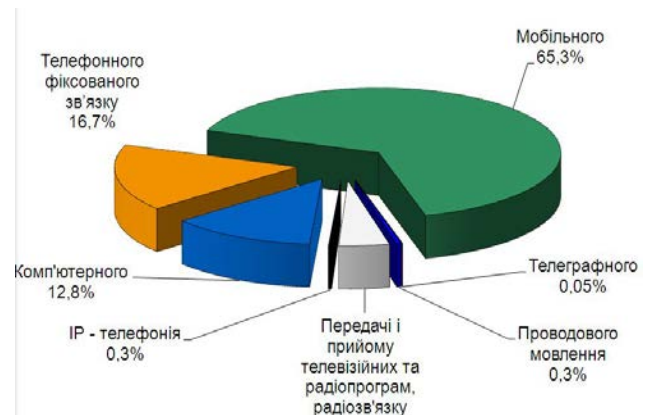

Рис. 4. Структура доходів від надання телекомунікаційних послуг, 2014 р.

Обсяги доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку у 2014 році порівняно з показником 2013 року зросли на 11,9% і склали 6190,4 млн грн.

Обсяги доходів від надання послуг широкосмугового доступу до мережі Інтернет у 2014 році у порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилися на 280,5 млн грн і становили 4503,3 млн грн, їх питома вага у загальному обсязі доходів від телекомунікаційних послуг склала 9,3%.

Особлива роль у розвитку галузі зв'язку відведена тарифній політиці, метою якої є гармонійне поєднання інтересів споживачів, операторів зв'язку та держави. Завданнями тарифного регулювання у сфері зв'язку є стимулювання впровадження операторами новітніх технологій, розширення обсягів послуг, підвищення можливостей операторів зв'язку щодо забезпечення потреб користувачів у послугах зв'язку і залучення інвестицій у розвиток цієї сфери для досягнення стабільного економічного становища операторів ринку, стимулювання розвитку конкуренції, забезпечення балансу між платоспроможним попитом і зростанням обсягів послуг зв'язку, забезпечення стабільності, прозорості і прогнозованості тарифів.

Як показав аналіз, серед пріоритетних завдань держави розвитку галузі можемо виділити такі:

– забезпечення умов для прискорення розвитку телекомунікаційних мереж і збільшення

Таблиця 3

Доходи від телефонного фіксованого зв'язку
(млн грн)

Показник	2013 рік	2014 рік	Темп росту, зниження, %	Абсолютний приріст, зниження
Телефонного фіксованого – всього, у т.ч.	8053,1	8057,8	100,1	4,7
місцевого, у т.ч.:	5816,4	5850,9	100,6	34,5
міського	5423,0	5411,2	99,8	- 11,8
сільського	393,4	439,7	111,8	46,3
міжміського (разом з міжнародним)	2236,7	2206,9	98,7	-29,8

Розраховано автором за матеріалами джерела [6]

переліку та обсягів телекомунікаційних послуг, які надаються широким верствам населення;

– забезпечення розвитку ширококомунікаційних мереж передачі даних;

– забезпечення ефективного використання радіочастотного ресурсу;

– продовження процесу лібералізації ринку телекомунікацій, спрощення умов для виходу та діяльності на ринку телекомунікацій шляхом поступового переходу від ліцензування видів діяльності до реєстрації;

– забезпечення конкуренції, інвестиційної привабливості в разі конкурсного розподілу обмеженого ресурсу, вдосконалення механізмів регулювання ринку телекомунікацій.

Висновки. На підставі отриманих даних можемо констатувати, що сфера зв'язку та інформатизації є одним із пріоритетних і важливих напрямів економіки України. Вона створює інноваційну складову в соціально-економічному розвитку держави, демонструючи упродовж десятиліть стійку динаміку зростання. Як показав аналіз, основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг, зокрема за підсумками 2014

року, склала 94,8%. Особливого значення на сьогодні набуває продаж товарів через мережу Інтернет.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрианов В.И. Сотовые, пейджинговые и спутниковые средства связи / Андрианов В.И., Соколов А.В. // СПб.; 2010. – 160 с.
2. Орлов В.Н. Основы управления в галузі зв'язку. – Одеса : Видавничий центр УДАЗ, 1999. – 205 с. (15,1 д. а.) (Рецензії: Зв'язок, 2000. – № 3. – С. 61 ; ДК – Зв'язок, 2000. – № 26(160). – с. 6 ; Економіка, фінанси, право, 2000. – № 8. – с. 39).
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Державна служба статистики України. Стан і розвиток зв'язку в Україні за 2007–2014 роки. Статистичний бюлетень. Київ 2007–2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publ8_u.htm.
5. Річний звіт про роботу НКРЗІ за 2013 рік. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. – К., 2014 р.
6. Офіційна сторінка «Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації». Галузь зв'язку – цифри та факти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=138&language=uk>.